

A photograph of two boys in a pond. The boy on the left is wearing a yellow t-shirt and glasses, looking down at a net. The boy on the right is wearing a dark blue t-shirt and shorts, also looking down at a net. They are using long-handled green nets to catch insects in the water. The pond is filled with lily pads and pink lily flowers. The background is a lush green field with tall grasses and wildflowers.

BELEIDSPLAN

HET FLEVO-LANDSCHAP

— 2020-2023 —

**VEERKRACHTIGE
NATUUR DICHTBIJ**

1 Inleiding

Wie anno 2020 door Flevoland reist, kan zich nauwelijks voorstellen dat dit land nog geen 80 jaar geleden zee was, een waterwereld. Sinds 1986 is Het Flevo-landschap de provinciale natuur- en landschapsorganisatie in dit nieuwe land. Wij zijn trots op onze provincie en op ons bezit en hebben volop ambitie voor een groene provincie. In mijn eerste jaar als directeur heb ik kennis gemaakt met de rijkdom aan natuur in Flevoland, de bijzondere historie en de bijdrage die onze eigen medewerkers vanaf het begin daaraan geleverd hebben. Ik ervaar een grote passie binnen onze eigen organisatie en provinciebreed een bijna tomeloze energie en optimisme om er samen iets moois van te willen maken. De ambities die wij als Flevo-landschap daaraan verbinden treft u in dit beleidsplan aan.

Wij onderscheiden drie pijlers in ons beleid. Allereerst dragen wij de verantwoordelijkheid voor onze eigen terreinen, waar we als natuurorganisatie kwaliteitsnatuur willen realiseren. De tweede pijler richt zich op de verbinding met mensen, primair de inwoners van Flevoland. De derde pijler

richt zich op de bijdrage die wij, met onze kennis en ervaring, kunnen bieden aan de grote uitdagingen in onze samenleving rond bijvoorbeeld biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Dit beleidsplan geeft richting aan onze ambitie en formuleert de doelen die wij ons stellen voor de komende vier jaren. We beschrijven de 'hogere' doelen, die mede richting geven aan onze dagelijkse activiteiten. Dit plan is geen beschrijving van ons totale pakket aan werkzaamheden of van onze ontwikkelingen als organisatie. Die uitwerking vindt u in onze jaarplannen.

Met gepaste trots presenteer ik dit beleidsplan namens de gehele organisatie. We leggen de lat hoog, passend bij de provinciale cultuur. Dat kunnen we, omdat we weten dat we vele partners hebben, met wie we deze ambitie gaan realiseren: samen werken aan een nog mooier Flevoland!

Lelystad, oktober 2019

Ben Huisman
Directeur-bestuurder
Het Flevo-landschap

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Ontwikkelingen in Flevoland
- 3 Ambitie Het Flevo-landschap
- 4 Beleidsdoelen Het Flevo-landschap

Fotografie

Jasper Pluim (p. 1/11/16/17),
Marcel van Kammen (p. 2),
Casper Swiebel (p. 4/5), Roelof
Duijff (p. 6), Ernst Dirksen (p. 7),
Rolf Hendriks (p. 9), Maarten
Feenstra (p. 12), Wim Konings
(p. 18), Lubos Houska (p. 19),
Randy Domselaar (p. 20/21),
Corinne Groenenberg (p. 22),
Eljada Bos (p. 24)

Redactie Het Flevo-landschap

Audrey Friedel, Angélica van der
Heiden, Rolf Hendriks

Coördinatie

Tim Beldman (Bureau Beldman)

Vormgeving

Twirre ontwerpt

Druk

Teewes, Almere

Leeswijzer:

In hoofdstuk 2 geven we een korte schets van 'de buitenwereld' en wat dat voor onze 'binnenwereld' betekent. In hoofdstuk 3 beschrijven we onze ambitie in drie lagen: kwaliteit in eigen terreinen, mensen verbinden en betrekken en onze bijdrage aan natuurgerelateerde opgaven in de samenleving.

In hoofdstuk 4 werken we de drie pijlers verder uit, resulterend in negen beleidsthema's. Deze thema's geven richting en focus, met heldere indicatoren (waarom, wat, hoe en resultaten).

Tenslotte laten we zien hoe deze negen thema's voor twee bijzondere gebieden in onze provincie, namelijk Nationaal Park Nieuw Land en het Unesco Werelderfgoed Schokland, in de praktijk toegepast worden. Daaruit blijkt de onderlinge samenhang tussen de negen thema's.

2 Ontwikkelingen in Flevoland

Flevoland is een prachtige provincie met een rijke natuur en een fraai en herkenbaar landschap. Niet alleen voor de flora en fauna, maar ook voor het welzijn van alle Flevolandse burgers belangrijk. Flevoland is in een volgende fase van ontwikkeling beland; een fase waarin verschillende belangen elkaar vaker en intensiever ontmoeten. Anno 2019 worden natuur, landschap en cultuurhistorie geraakt door tal van mooie ontwikkelingen als ook uitdagingen.

Steeds meer mensen zijn zich bewust van de betekenis van natuur in onze samenleving. Er is meer aandacht voor een groene en gezonde leefomgeving. Zo ook in onze provincie. Wij ondersteunen dat van harte, waarbij voortdurend een goede balans gevonden zal moeten worden.

De provincie Flevoland zet in op het aantrekken van meer bezoekers, deze meer tijd in Flevoland te laten doorbrengen en meer geld te laten uitgeven. Flevoland en zeker ook de Flevolandse natuur verdient meer aandacht. Prominent in beeld zijn

onder andere Werelderfgoed Schokland, Nationaal Park Nieuw Land en het Natuurpark Lelystad. Tegelijkertijd leggen meer bezoekers druk op de natuurkwaliteit en infrastructuur en worden de kosten voor beheer daarvan groter. Het groeiend verdienvermogen uit recreatie en toerisme moet dan ook bijdragen aan de duurzame instandhouding en ontwikkeling van de natuurkwaliteiten, die de basis van een mooie en verrijkende beleving vormen.

Flevoland groeit in snel tempo door. Dat legt een claim op de ruimtelijke ontwikkeling, voor wonen, voor bedrijvigheid en voor infrastructuur. Ook andere ontwikkelingen vragen ruimte, zoals aanpassingen aan de klimaatontwikkeling, de druk op biodiversiteit en de bodemdaling, die in sommige gebieden groot is. Deze ontwikkelingen zullen in samenhang bekeken moeten worden. Wij zijn blij met het landschapsprogramma van de provincie, waarin landschap zich zal ontwikkelen als integraal onderdeel van ruimtelijke ontwikkelingen.

Flevoland is de landbouwprovincie bij uitstek. Tegelijkertijd wordt steeds meer duidelijk dat de huidige landbouw een grote druk legt op milieukwaliteiten en biodiversiteit en zich meer zal moeten ontwikkelen naar kringlooplandbouw. Ook Flevoland realiseert zich dat. Flevoland kent veel voorlopers op het gebied van landbouw. Samen zijn wij in staat om gepaste aandacht te geven aan meer biodiversiteit, waar zowel de natuur als de landbouw beter van worden. Dit is een majeure uitdaging.

De klimaatontwikkelingen raken ons misschien wel meer dan we tot voor kort gedacht hadden. Meer extreme neerslag, lange periodes van droogte in zowel 2018 als 2019, grote effecten op de vegetatie, mogelijk bodemschade in waterkerende lagen, grote druk op waterkwaliteit (verziltiging) en de drinkwatervoorraad, extreem hoge temperaturen.... Natuur kan op diverse aspecten een bijdrage leveren aan het beheersbaar maken van deze ontwikkelingen en oplossingen bieden.

Wereldwijd staat de biodiversiteit sterk onder druk. Onderzoek uit Duitsland toont

aan dat de biomassa aan insecten over de afgelopen dertig jaar met 75% is afgenomen. Dat is niet alleen slecht voor de biodiversiteit zelf, het heeft effect op tal van andere (economische) activiteiten, primair de landbouw. Inzetten op versterking en herstel van biodiversiteit is dan ook een noodzaak. De provincie zet in op een provinciaal actieplan. Wij ondersteunen dat van harte en dragen daar graag aan bij. Het helpt ook in de adaptatie aan de klimaatverandering. Natuur levert een niet te onderschatten bijdrage aan een gezonde samenleving en kan met recht als één van de motoren daarvan gezien worden. Zowel vanuit het voorzorgprincipe als in het bieden van oplossingen voor actuele grote uitdagingen. Daaraan willen wij als natuurorganisatie ons steentje bijdragen. Dat vraagt dat we daarover in gesprek gaan, met alle betrokken partijen. Niet vanuit vooringenomen standpunten, maar gericht op oplossingen vanuit kennis en ervaring die we bij elkaar brengen. Integraal, in samenhang. Ook in dat opzicht kan Flevoland een voorbeeld zijn, met haar optimisme, ambitie en grote bereidheid om de klus samen te klaren.

Foto: Casper Swiebel

Ambitie

3 Ambitie Het Flevo-landschap 2020-2023

Het Flevo-landschap is als stichting opgericht in 1986 en heeft 33 natuurgebieden met ruim 5.100 hectare natuur in eigendom. Wij behouden, beschermen en beheren natuurgebieden, landschappen en cultureel erfgoed in Flevoland. Dat doen we deskundig en vakkundig. Samen met ruim 12.000 begunstigers en 150 vrijwilligers zorgen we voor het Flevolandse landschap en laten we mensen ervan genieten. Dat zit in ons DNA en dat doen we vanuit ons hart. Natuur in een aantrekkelijk landschap is de motor van een gezonde leefomgeving. Met een groeiend aantal inwoners en een toenemende druk op onze groene omgeving houdt Het Flevo-landschap vast aan ruimte voor waardevolle en toekomstbestendige natuur. In dit beleidsplan beschrijven we hoe we met onze groene infrastructuur aan de slag gaan en een aantal grote maatschappelijke uitdagingen het hoofd willen bieden. Daarin zoeken we de samenwerking met anderen. Want natuur is in het belang van ons allen en vraagt onze aandacht. Elke dag weer.

Wij onderscheiden drie pijlers in onze ambitie. Allereerst dragen wij de verantwoordelijkheid voor onze eigen terreinen, waar we als natuurorganisatie **kwaliteitsnatuur** willen realiseren. De tweede pijler richt zich op de verbinding met mensen, primair de inwoners van Flevoland (**Natuur in het hart**). De derde pijler richt zich op de bijdrage die wij, met onze kennis en ervaring, kunnen bieden aan de grote uitdagingen in onze samenleving rond bijvoorbeeld biodiversiteit en klimaatadaptatie (**Natuur als partner**).

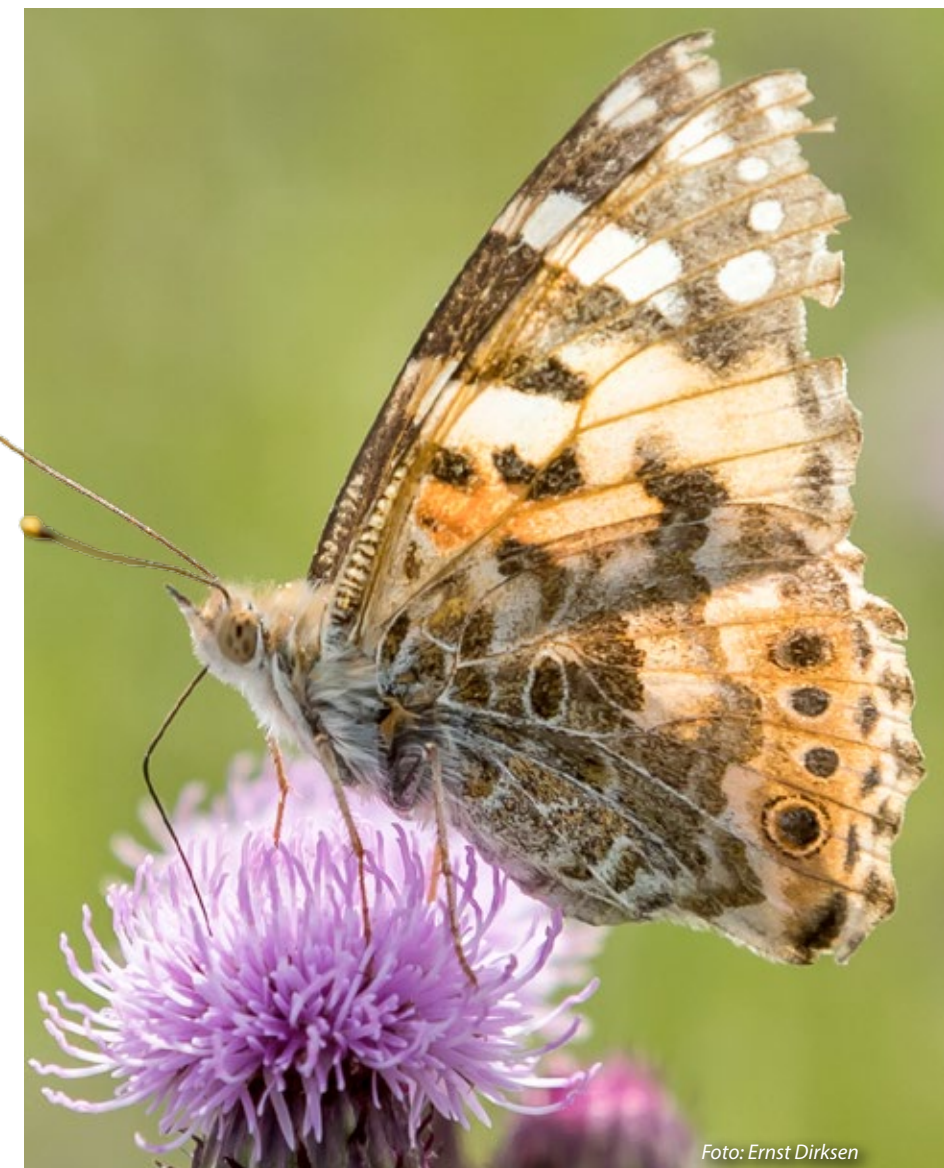
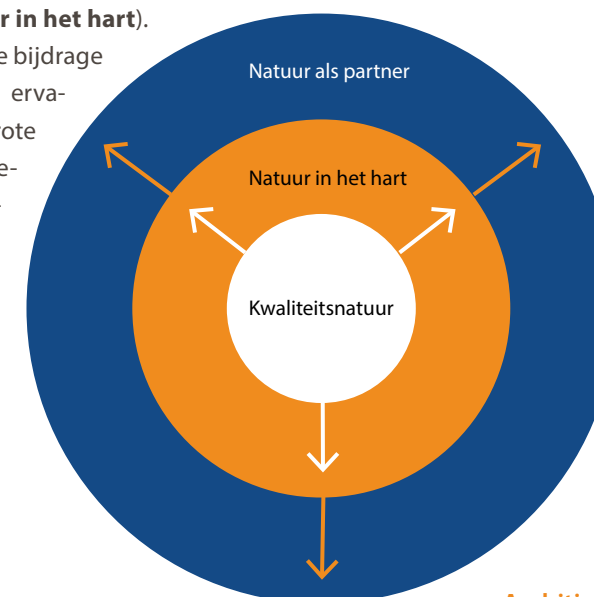

Foto: Ernst Dirksen

Beleidsdoelen

Pijler 1: Kwaliteitsnatuur

We streven in onze natuurgebieden naar veerkrachtige ecosystemen met een grote biodiversiteit aan planten en dieren. Door natuurgebieden met elkaar te verbinden wordt de natuur sterker, wordt de biodiversiteit groter en groeit de kans op het voortbestaan van soorten. We monitoren voortdurend onze gebieden. Daar waar het kan laten we natuurlijke processen zoveel mogelijk hun eigen gang gaan. We creëren de randvoorwaarden waarbinnen natuur tot bloei kan komen. We passen de inrichting en beheer alleen aan als dat de natuur en onze leefomgeving ten goede komt. Flevoland bestaat dankzij ingrijpen van de mens. Ook de Flevolandse natuur kan niet bestaan zonder goed beheer.

Pijler 2: Natuur in het hart

Onze natuurlijke omgeving is onze meest kostbare erfenis. Natuur heeft geholpen om vorm te geven aan onze geschiedenis, ons landschap, onze identiteit en onze economie. Het maakt mensen gezonder en verbetert de kwaliteit van leven. Het kunnen genieten van natuur is belangrijk. Natuurbeleving haalt het beste in mensen naar

boven. Wij geloven dat een mooie ervaring zorgt voor betrokkenheid en bescherming van onze natuur. Het Flevo-landschap zorgt voor beleving die mensen in het hart raakt. Hoe meer en hoe directer mensen natuur kunnen beleven, hoe groter de verbinding met de natuur is. En daarmee het besef dat onze natuur ertoe doet. Daar zetten we als natuurorganisatie op in.

Pijler 3: Natuur als partner

Natuur, landschap en cultuurhistorie zijn essentieel in onze leefomgeving. In een evenwichtig ingerichte provincie zijn zij in balans met wonen, werken en recreëren. Als provinciale natuurorganisatie is Het Flevo-landschap partner in een speelveld waar maatschappelijke uitdagingen als klimaatverandering, bodemdaling en biodiversiteit in de komende jaren van grote invloed zullen zijn. Natuur kan een belangrijke bijdrage leveren aan deze uitdagingen. Het Flevo-landschap zet haar kennis en ervaring in om samen de juiste oplossingen te vinden. We bereiken zoveel meer wanneer we elkaar inspireren, motiveren en positieve energie geven. Het Flevo-landschap is er om samen kansen te signaleren en te benutten.

4 Beleidsdoelen Het Flevo-landschap

De komende vier jaar geeft Het Flevo-landschap handen en voeten aan haar ambities en gaan we concreet aan de slag met de onderstaande negen doelen.

1 Kwaliteitsnatuur	2 Natuur in het hart	3 Natuur als partner
1.1 Versterken ecologische kwaliteit	2.1 Visie en beleid natuurbeleving	3.1 Biodiversiteit in samenhang
1.2 Realiseren nieuwe natuur	2.2 Programmeren natuurbeleving	3.2 Robuuste groene leefomgeving
1.3 Optimaliseren beheer	2.3 Natuur samen mogelijk maken	3.3 Klimaatadaptie en bodemdaling

Pijler 1 Kwaliteitsnatuur

Riet en wilgen schoten als eerste natuurlijke pioniers uit de grond in het nieuwe landschap van de Flevolandse polder. Net als deze pioniers blijft Het Flevo-landschap steeds nieuwe mogelijkheden onderzoeken en kansen benutten om ecologische ontwikkelingen optimaal te faciliteren. Dit doen we door het versterken van de natuur in onze gebieden (1.1) en daar waar het kan leefruimte voor planten en dieren – dus areaal – uit te breiden (1.2). Onze organisatie richten wij zo in dat wij optimaal resultaten kunnen bereiken (1.3).

Doel 1.1 Versterken ecologische kwaliteit

De natuur van Flevoland is ontstaan door menselijke activiteit. In dit cultuurlandschap is de menselijke inrichting duidelijk zichtbaar en zijn landschappen met typerende kenmerken en karakters vormgegeven. Het Flevo-landschap beheert diverse typen natuur; bos, moeras, grasland, akkers, landschappelijke elementen, cultureelhistorisch

erfgoed en faciliteert daarbij recreatieve voorzieningen. De basis van het groenblauwe casco in Flevoland is gelegd door de RIJP. We zijn nu in een volgende ontwikkelingsfase en gaan onze gebieden robuuster maken en meer kwaliteit realiseren. Centraal in ons werk staat het behouden en het vergroten van de rijkdom aan soorten en ecosystemen van de natuur. Hiervoor schetsen wij een toekomstbeeld (1.1a) en ondernemen wij tegelijkertijd concreet actie (1.1.b).

1.1.a Visie op onze biotopen

Als goed beheerder van de natuur, het landschap en de cultuurhistorie in onze gebieden hebben we een toekomstbeeld nodig: Waar willen we naar toe? Wat willen we bereiken? De uitgangssituatie in Flevoland is vrij uniek. We leven in een poldersysteem waar we in een gecreëerde omgeving te maken hebben met voedselrijke poldergronden waarop bijna alles groeit als kool. We hebben weinig referentie als het gaat om de ontwikkeling van onze gebieden. Daarom hebben we behoefte aan het con-

creter maken en verder ontwikkelen van een toekomstbeeld.

De komende vier jaar gaan we op biotoopniveau onze huidige visies en toekomstbeelden herijken en verdiepen.

- o Waar gaan we ontwikkelen?
- o Hoe verhoudt zich dat met de SFL-terreinen onderling?
- o Specifiek voor de abiotische situatie in Flevoland

We beginnen met het onder de loep nemen van onze bossen en graslanden.

Op nationale- en provinciale schaal wordt gewerkt aan een bosvisie ofwel bossenstrategie. Hieraan dragen wij bij met ons eigen verhaal en stemmen dit af op inhoud. Daarbij gaan we zeker gebruik maken van externe expertise en ervaringen.

Indicator 1.1.a

Heldere visie en duidelijk beleid in een bosvisie en een graslandvisie. Goed doorlopen proces en draagvlak.

1.1.b Initiatieven 'meer ecologische kwaliteit'

Wij zoeken naar wegen om extra ecologische kwaliteit toe te voegen aan onze gebieden en zien twee kansrijke benaderingen. We streven naar vier nieuwe initiatieven.

Samenwerking pachters

Onze ambitie is om een ecologische impuls te geven aan de gebieden waar een deel van het beheer door pachters wordt

uitgevoerd. Daarvoor gaan we met onze pachters het huidige beheer van gras- en akkerlanden onder de loep nemen en aanpassingen ten gunste van de ecologische kwaliteit formuleren waar we vervolgens afspraken over maken. Het idee is dat wij in onze terreinen ruimte kunnen bieden aan innovatieve experimenten met ver- gaande natuurinclusieve landbouw. Omdat de financiële grondslag van onze terreinen heel anders is dan die van regulier agrarisch gebied zijn zulke experimenten hier wel uitvoerbaar.

Aangrenzende terreinen

Behoud van biodiversiteit vraagt om nieuwe vormen van agrarisch natuurbeheer in combinatie met natuurgebieden. We willen onze directe omgeving verleiden om gezamenlijk de ambitie voor meer ecologische kwaliteit en biodiversiteit op te pakken. Dit doen we door samenwerkingen of partnerschappen aan te gaan met organisaties en initiatieven in de landbouw en de stadslandbouw. Dit met het oog op de kwaliteit van het natuurnetwerk.

Indicator 1.1.b

Vier nieuwe initiatieven voor 'meer ecologische kwaliteit' in de vorm van een project, (financiële) afspraken en/of samenwerkingsverbanden.

Doel 1.2 Realiseren nieuwe natuur

Natuur is nodig voor een gezonde samenleving. De provincie Flevoland is in ontwikkeling en het aantal

Foto: Jasper Pluim

inwoners groeit sterk. Landbouwgebieden veranderen met de komst van roodontwikkelingen van karakter. Van belang is dat ook de natuur zich in deze veranderende omgeving kan en blijft ontwikkelen. Waar het kan willen wij natuur uitbreiden: zowel binnen het provinciaal Programma Nieuwe Natuur (1.2.a), als daarbuiten door kansen te zien en te benutten (1.2.b)

1.2.a Programma Nieuwe Natuur

Provincie Flevoland heeft het Programma Nieuwe Natuur mogelijk gemaakt. Daarin participeren wij als Het Flevo-landschap ook van harte in vier Nieuwe Natuur projecten: Urkerveld, Gouden randen langs de Pampus-hout, Noorderwold-Eemvallei en Schokland. Het Flevo-landschap is trekker van deze projecten. In twee daarvan doen wij dit samen met een gemeente als partner.

Natuur, stad en platteland ontmoeten elkaar in deze Nieuwe Natuur projecten. Door een brug te slaan tussen natuur en agrarisch gebied wil Het Flevo-landschap de biodiversiteit op het platteland vergroten. Daarbij betrekken wij zowel de stedeling als de agrariër bij de zorg voor natuur en landschap. De realisatie van nieuwe natuur zorgt ervoor dat cultuurhistorie en archeologie behouden en beter beleefbaar worden.

De komende vier jaar zullen er grote stappen gezet worden. Het Urkerveld zal volgens het inrichtingsplan gerealiseerd zijn waarmee 29 hectare nieuwe natuur in beheer wordt genomen. Voor de Gouden Randen zullen de deeltrajecten achtereenvolgens ingericht worden en in beheer worden genomen. Dit betekent bij Pampus-hout 19 hectare nieuwe natuur. Natuur die zorgt voor versterking van de ecologische verbinding van gebieden, invulling geeft aan de wateropgave in Almere en bijdraagt aan

een groenblauwe structuur in de nabijheid van (toekomstige) woongebieden. In Noorderwold-Eemvallei zal de eerste fase met ruim 165 hectare nieuwe natuur ingericht zijn en zal voor de tweede fase de benodigde 40 hectare verworven zijn. In aanvulling hierop ambiëren we ook een derde fase Noorderwold te kunnen realiseren waarin natuur en landbouw geïntegreerd worden rondom de Eemvallei. Over vier jaar zijn plannen hiervoor geconcretiseerd in haalbare doelen.

Voor Nieuwe Natuur Schokland zijn over vier jaar het merendeel van de 200 hectare projectgronden verworven en als natuur in gebruik en ligt er een uitwerkingsplan voor de te nemen hydrologische maatregelen.

Indicator 1.2.a

Realisatie van de Nieuwe Natuur projecten: Urkerveld, Gouden Randen Pampus-hout, Noorderwold-Eemvallei en Schokland.

1.2.b Overige kansen nieuwe natuur

Naast het provinciale programma Nieuwe Natuur doen zich soms kansen voor om in of direct nabij onze terreinen areaal natuur toe te voegen. Het Flevo-landschap streeft natuur op nieuwe plekken na en acteert actief om deze kansen te benutten.

Indicator 1.2.b

Het verzilveren van kansen voor aanvulling van onze bestaande natuurgebieden.

Doel 1.3 Optimaliseren beheer

De ambitie voor het optimaliseren van de ecologische kwaliteit ligt in het gebiedsgericht samenwerken aan natuur en

Programma Nieuwe Natuur

Het Flevo-landschap benut de projecten Nieuwe Natuur om te innoveren. Innoveren in de wijze van natuurinrichting, het beheer én de samenhang met de omgeving van die nieuwe natuur. De ambitie is om natuur zo te ontwikkelen dat niet alleen natuurdoelen worden gerealiseerd binnen het projectgebied, maar dat verbindingen ontstaan met de omgeving en daarmee een bredere meerwaarde voor de samenleving. Verbindingen met landbouw met cultureel erfgoed én met bewoners in de omgeving.

De natuur zal door integratie van natuur en landbouw in Noorderwold-Eemvallei kunnen bijdragen aan de biodiversiteit van het platteland. De nieuwe natuur op Schokland zal bijdragen aan het behoud van cultureel erfgoed in de bodem. De nieuwe natuur van Gouden Randen Pampus-hout en Urkerveld zorgt voor robuuste groene structuren rondom dorpen en steden en bij Noorderwold-Eemvallei als aantrekkelijk kader en leefomgeving voor de toekomstige stedelijke ontwikkeling.

Nieuwe natuur levert ook nieuwe kennis en ervaring op. Het samen met partners ontwikkelen, experimenteren en integreren van natuur en landbouw levert nieuwe kennis op die gedeeld kan worden binnen én buiten Flevoland. De uitdaging is het ontwikkelen van natuur met vormen van landbouwkundig medegebruik zodanig dat dit bijdraagt aan de natuurdoelstellingen en een financiële bijdrage levert aan de

duurzame instandhouding van gebieden.

Nieuwe Natuur Urkerveld

Aansluitend aan de bestaande natuur van het Urkerbos, vlak bij de kern van gemeente Urk en op de overgang van bos naar open landschap wordt Nieuwe Natuur Urkerveld gerealiseerd. De doelstelling is een meer robuust natuurgebied waarbij een natuurlijke overgang ontstaat van Urkerbos naar Urkerveld en naar het agrarische landschap. Het Urkerveld wordt ingericht met kruidenrijk grasland, struweel, een poel en een slenk. Een verhard fiets- en wandelpad versterkt de verbinding naar Urk en de toegankelijkheid en beleving van de natuur. De route loopt door het Urkerbos, langs het P. van der Lijn Reservaat, door het Urkerveld en via een dijkovergang richting Urk. Het Urkerveld omvat 29 hectare nieuwe natuur en zal na de inrichting door Het Flevo-landschap beheerd worden.

Nieuwe Natuur Gouden Randen langs de Pampus-hout

In Almere wordt op een drietal deeltrajecten nieuwe natuur in de vorm van een 'gouden rand' gerealiseerd. Een strook water en rietmoeras die zorgt voor vergroting van de biodiversiteit en onderdeel is van de Ecozone Almere. De strook vormt een schakel in de groen-blauwe verbinding tussen verschillende natuurgebieden in Almere en draagt bij aan de mogelijkheden voor natuurbeleving dichtbij de stad. Met de aanleg van de gouden rand langs de Pampus-hout wordt de kwaliteit van de bestaande natuur van Pampus-hout Zuid versterkt. De realisatie van de

drie deeltrajecten van de Gouden Randen omvatten in totaal 19 hectare nieuwe natuur.

Nieuwe Natuur Noorderwold-Eemvallei

In Noorderwold-Eemvallei wordt nieuwe natuur gerealiseerd in combinatie met landbouw. De loop van de oude Eemvallei wordt hiermee zoveel mogelijk zichtbaar gemaakt in het landschap. De nieuwe natuur geeft invulling aan een compensatieopgave voor realisatie van moeras en bos en biedt een aantrekkelijk kader voor beoogde roodontwikkeling vanuit Oosterwold. In Noorderwold-Eemvallei wordt de komende jaren ruim 200 hectare nieuwe natuur gerealiseerd. Hierbij wordt kennis en ervaring opgedaan met integratie van natuur, landbouw en nieuwe natuur; vormen van natuur en wijze van natuurbeheer en functiecombinaties in een gebied waar ook de komende decennia stadsontwikkelingen zullen plaatsvinden.

Nieuwe Natuur Schokland

Het project op Schokland heeft tot doel nieuwe natuur te realiseren én daarmee ook behoud van de archeologie en het werelderfgoed Schokland. Een integraal project met een archeologie-, water en natuuropgave samen met gebiedspartners. Vanuit deze integrale aanpak wordt ingezet om ruim 200 hectare aan grond in het projectgebied te verwerven en als nieuwe natuur zodanig in te richten dat de archeologie behouden blijft en de natuur beleefbaar is.

landschapsbeheer. Hierop zullen we strak regisseren op natuurontwikkeling, natuurbeheer, beleidvorming, groene wetgeving, monitoring van flora en fauna en ecologisch groenbeheer. Om als organisatie te staan voor de kwaliteit van onze natuur hebben we voor de komende vier jaar drie ontwikkelpunten benoemd: het verder ontwikkelen van onze beheercyclus (1.3.a), het inregelen van toezicht (1.3.b) en het verder uitrollen van duurzaamheid (1.3.c).

1.3.a Beheercyclus

Als gecertificeerd natuurbeheerder blijven we leren en onszelf verbeteren. We nemen kennis tot ons en delen ervaringen. Ook de komende vier jaar werken we aan het verder verbeteren van onze beheercyclus en het databeheersysteem.

Informatie, voortgang en eventuele veranderingen houden we bij en maken we zoveel mogelijk digitaal beschikbaar via het databeheersysteem of andere ondersteunende systemen (GIS). Ambities, doelstellingen en taken zijn op elk niveau makkelijk te ontsluiten waardoor we gericht het toekomstbeeld gaan bereiken of de voortgang kunnen delen. Actuele informatie over pacht, beheerdoelen of voortgang van beheer is beschikbaar en wordt gebruikt om doelgericht te werken.

Indicator 1.3.a

Concrete leer- en ontwikkelstappen in de beheercyclus van Het Flevo-landschap.

1.3.b Toezicht

Ook in natuurgebieden is het houden van toezicht onontbeerlijk. Dit is nodig om de natuurwaarden te beschermen (bijv. rust in broedkolonies, groeiplaatsen orchideeën) en om recreanten zich welkom en veilig te laten voelen. Daarnaast is toezicht ook nodig in verband met afvaldumpingen of ander oneigenlijk gebruik van onze terreinen. Dit is niet voorbehouden aan alleen Het Flevo-landschap. Dit geldt voor het gehele buitengebied. Dus is het nodig in provinciaal

verband naar oplossingen te zoeken en wij zijn graag bereid hieraan bij te dragen.

Nu bestaat de beheertaak toezicht enkel uit het aanspreken of informeren van onze gasten. Repressief optreden is niet mogelijk. Dat is in sommige situaties onvolgende om misstanden te voorkomen. We streven naar een provinciebrede, gebiedsdekkende vorm van toezicht, waarin wij als Flevo-landschap als één van de samenwerkende partners fungeren. Onrechtmatigheden kunnen zo beter worden voorkomen of aangepakt.

Indicator 1.3.b

Adequate inregeling van toezicht in de terreinen van Het Flevo-landschap.

1.3.c Duurzaamheid

Ons streven is om onze werkzaamheden duurzaam uit te voeren. Dat wil zeggen energieneutraal en met een zo klein mogelijke footprint. Daarmee dragen we bij aan een duurzame maatschappij. De komende jaren verkennen wij hoe we dit doel kunnen invullen. Dat werken we uit in een plan van aanpak. We willen minimaal vier initiatieven in dit kader ontwikkelen.

1. Onze focus ligt op het duurzaam beheer van onze eigendommen.
  - a. Onze gebouwen worden energieneutraal. Met het installeren van zonnepanelen is een start gemaakt.
  - b. We kijken naar duurzaam gebruik van of alternatieven voor voertuigen en machines in ons werk.
2. We zoeken naar duurzame toepassing van materialen uit onze terreinen. Dit met het oog op een circulaire economie, zoals ook de provincie als doelstelling heeft genoemd.
  - a. De hoeveelheid groenafval uit onze beheergebieden wordt gerecycled en gebruikt als grondstof bij voorkeur in de nabijheid van de bron.
  - b. Gebiedseigen materiaal zoals hout wordt hoogwaardig ingezet.
  - c. Maaisel, blad en organisch materiaal wordt omgezet naar een grondstof

voor duurzame landbouw en blijft binnen de provincie.

3. Het aantoonbaar terugbrengen van verbruik van fossiele energie.
4. Voor hout dat vrijkomt bij het bosbeheer is afzet gevonden met een hoogwaardige inzet.

Indicator 1.3.c

Een plan van aanpak duurzame bedrijfsvoering met vier nieuwe initiatieven.

Pijler 2 Natuur in het hart

Eindeloos struinen door weides met boterbloemen. Tot je knieën in het water om met een netje kikkervisjes te vangen uit de sloot. Urenlang vrij en zorgeloos rondstruinen door bos en heide. Die herinneringen liggen bij velen in het hart besloten. Tijden veranderen. Natuurbetrokkenheid raakt zijn onbevangenheid kwijt en krijgt meer en meer gestalte door het ontwikkelen van initiatieven en activiteiten. Essentieel voor het realisatie van meer natuur in Flevoland, is dat er weer een veel grotere verbondenheid van de mens met de natuur ontstaat. Iedereen met hart voor de natuur zal willen helpen om die natuur te beschermen, ieder op zijn eigen manier. Dit doen we door het maken van visie en beleid (2.1). Door het programmeren van natuurbeleving (2.2.) en het nader verkennen van partnerships (2.3).

Doel 2.1 Visie en beleid natuurbeleving

Als terreinbeheerder zorgen wij voor geweldige natuur waar mensen van kunnen genieten. De terreinen zijn in optimale conditie, de waterhuishouding is op orde, de paden liggen er netjes bij en zijn voorzien van bewegwijzering, de ecologische kwaliteit is op orde en we zorgen voor goede aansluiting op het groene netwerk binnen de provincies. Het is een uitdaging om de betrokkenheid van mensen te vergroten –'om natuur in het hart te vangen'– én tegelijkertijd de soorten en ecosystemen in stand te houden. We wegen dus altijd de natuurwaarden en draagkracht van de

Werelderfgoed Schokland

Werelderfgoed Schokland is een bijzondere plek in Nederland. Het voormalige eiland staat symbool voor het leven van de Nederlanders en hun strijd tegen het water. Ondanks de dreigende overstromingen leefden er eeuwenlang mensen. In de bodem van Schokland liggen hun schatten verborgen: duizenden

jaren aan geschiedenis. Van prehistorische jager-verzamelaar, tot vissers, boeren, eilanders en uiteindelijk polderbewoners. In de bodem zijn aardewerk en gereedschap, maar ook complete graven, resten van huizen, terpen, kerkresten en dijksystemen verborgen. Nederlands eerste Werelderfgoed vertelt als geen ander het verhaal van Nederland.

Een nieuwe polder, ontworpen op de tekentafel, biedt het door de zee moe gebeukte eiland een veilige plek. Nu ligt Schokland midden tussen de landbouwpercelen: een baken in het polderlandschap. Als beschermer van haar verleden verdient ze de Wereld Erfgoed status. Het water dat haar altijd bedreigde, beschermt nu haar eeuwenoude schatten in de bodem. Met een deken aan natuur dekt zij deze schatten liefdevol toe. Op enkele plekken piept de geschiedenis onder de deken uit en deelt zij dit met haar bezoekers.

Schokland is nu een eiland op het droge, maar om dit zo te houden gaat de strijd tegen het water door de mens gewoon door. Door een aangepaste waterhuishouding wordt verdere inklinking voorkomen. Het Flevo-landschap vertelt het verhaal van Werelderfgoed Schokland aan haar bezoekers, maakt het zichtbaar en beleefbaar en beschermt de fragiele balans tussen haar bodemschatten en natuurwaarden.

Alle negen doelen uit dit beleidsplan komen aan bod op Schokland. We vergroten de ecologische kwaliteit, breiden ons natuurareaal substantieel uit en hebben grote ambitie voor een impuls van de natuurbeleving op en rondom het voormalige eiland. Dit alles doen we met onze partners op Schokland, in het bijzonder onze pachters en de leden van de Gebiedscommissie Schokland.

natuur af tegen recreatiewaarden. Elk van onze gebieden heeft zijn eigen karakter en is zeer toegankelijk, deels toegankelijk of juist enkel tijdens speciale excursies te bezoeken. We hebben redenen om verschil te maken in gebieden waar evenementen en activiteiten plaats vinden, waar mensen rust en de ruimte vinden en waar de natuur met rust gelaten wordt.

Daarom is een richtinggevende visie en een helder beleid op het gebied van natuurbeleving van fundamenteel belang. Met deze uitdagingen gaan we aan de slag in een nieuw natuurbelevingsplan en recreatiebeleid.

Daarnaast maken we een plan voor toekomstbestendige bezoekerscentra. In dit plan beschrijven we hoe we via onze toegangspoorten de bezoekers een nog mooiere ervaring bieden. Bezoekerscentra zijn minimaal kostenneutraal en we onderzoeken wat er nodig is om tot een verdienvermogen te komen. Bezoekerscentra sluiten naadloos aan op de omgeving. Dit betekent dat we voor Schokland de combinatie met het voorgenomen WereldErfgoedCentrum nader verkennen. De Trekvogel heeft de ambitie om als 'waterpoort' naar Nationaal Park Nieuw Land te fungeren. Ook voor het bezoekerscentrum in het Natuurpark Lelystad is een update aan de orde.

Indicator 2.1

Een richtinggevende visie en helder beleid formuleren op het gebied van natuurbeleving bestaande uit drie onderdelen: een natuurbelevingsplan, recreatiebeleid en een plan voor toekomstbestendige bezoekerscentra.

Doel 2.2 Programmeren natuurbeleving

Een belangrijk middel om het doel "natuur in het hart van mensen" te bereiken, is een aanbod van activiteiten en excursies dat mensen stimuleert om in beweging te komen en de natuur te ervaren. Daarvoor ontwikkelt Het Flevo-landschap een centrale programmering waarbij het startpunt van denken niet onze gebieden betreft, maar onze bezoekers.

In deze centrale programmering zal aandacht zijn voor actuele en relevante thema's, zoals het thema gezondheid. Het Flevo-landschap voelt zich aangesproken om vanuit natuur een bijdrage te leveren aan het grote maatschappelijke vraagstuk rond gezondheid en buiten bewegen. Wij willen verbetering van gezondheid en de vergroting van welzijn door natuur- en landschapsbeleving te koppelen aan

beweging, ontspanning en het opdoen van inspiratie. In Natuurpark Lelystad heeft het positionerings- en programmeringsstrategie in samenwerking met de gemeente Lelystad veel inzichten gegeven en dient als een belangrijke basis om te komen tot meer natuurbeleving in het Natuurpark toegespitst op de bezoeker. De komende jaren gaan we stap voor stap ideeën uit deze studie uitwerken en implementeren.

Indicator 2.2

Natuur in het hart van mensen krijgen door ontwikkeling van aanbod voor de bezoekers, waarbij we denken vanuit onze belangrijkste gebruikers.

Doel 2.3 Natuur samen mogelijk maken

Als terreinbeheerder zorgen wij voor geweldige natuur waar mensen van kunnen genieten. De terreinen zijn in optimale conditie, de waterhuishouding is op orde, de paden liggen er netjes bij en zijn voorzien van bewegwijzering, de ecologische kwaliteit is op orde en we zorgen voor goede aansluiting op het groene netwerk binnen de provincies.

Daarin maken wij verschil. Voor veel mensen is natuur echter vanzelfsprekend. Zij zijn er aan gewend dat de natuur geen geld kost: je kunt toch overal wandelen en fietsen? Echter deze vanzelfsprekendheid is niet terecht, wij willen mensen meer laten beseffen dat natuur zorg, aandacht en geld kost.

Wat voor ons wél vanzelfsprekend is dat we de zorg voor natuur, landschap en cultuurhistorie niet alléén doen. Breed draagvlak en wederkerigheid zijn van cruciaal belang. Daarom is dit voor ons een belangrijke pijler waar we de komende jaren veel focus op gaan leggen. De onderdelen die we onderscheiden zijn fondsenwerving (2.3.a), onze vrijwilligers (2.3.b) en partnerships (2.3.c).

2.3.a Fondsenwerving

Het Flevo-landschap heeft al jarenlang ca. 12.000 begunstigers. Dit is een mooie afspiegeling van de Flevolandse bevolking. Toch zien wij kansen om het aantal begunstigers te laten stijgen. Bovendien zal meer focus op fondsenwerving in de zakelijke markt ook tot een hogere sponsorbijdrage moeten kunnen leiden.

Door het ontwikkelen van een stevig fondsenwervingsplan streven we naar het behoud van huidige en het werven van

Foto: Jasper Pluim

nieuwe begunstigers. We streven naar een grotere sponsorbijdrage vanuit het bedrijfsleven en leggen focus op het aanschrijven van (vermogens)fondsen.

Indicator 2.3.a

Het behouden van huidige en het werven van nieuwe begunstigers en het vergroten van de sponsorbijdrage vanuit het bedrijfsleven.

2.3.b Onze vrijwilligers

Hoe druk we het ook hebben, nog steeds wil een aanzienlijke groep Nederlanders een deel van zijn tijd besteden om te zorgen voor een groene omgeving. Wij kunnen ons werk onmogelijk doen zonder de inzet van onze ruim 150 vrijwilligers. Zij helpen mee bij het natuurbeheer, organiseren publieksexcursies en bemensen onze drie informatie- en excursiecentra.

Wij erkennen de waarde van vrijwilligers en zien de noodzaak om ons vrijwilligersbeleid aan te passen. We spelen in op de trend in vrijwilligerswerk waar zij zelf veel meer de regie over de werkzaamheden voeren. Vrijwilligers krijgen meer ruimte en verantwoordelijkheden waardoor het werk uitdagender, aantrekkelijker en leuker wordt. Inspirerende manieren om mee te denken, stimuleert vrijwilligers om nauwer betrokken te raken. Ook zal de vrijwilligers meer gevraagd worden welke expertise en kwaliteiten zij willen inzetten. Dat betekent voor ons dat we de aansturing anders gaan organiseren. Goed vrijwilligersmanagement leidt tot vrijwilligers die meedoen en meedenken.

Indicator 2.3.b

Inzet op actieve werving van vrijwilligers voor projecten en meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de vrijwilligersteams.

2.3.c Samen doen

We zijn een organisatie die midden in de Flevolandse samenleving staat. Naast onze particuliere begunstigers, zakelijke vrienden en vrijwilligers, werkt Het Flevo-landschap samen met vele partijen, omdat we samen meer mogelijk kunnen maken dan alleen. Wanneer we het hebben over samen doen, bedoelen we dat we op zoek gaan naar partnerships. Op zoek naar kansen in de samenwerking met commerciële-, zakelijke-, of maatschappelijke partners die met ons natuur in het hart van mensen willen brengen. We zoeken naar initiatieven en activiteiten die niet tot onze corebusiness behoren, maar die onze natuurbeleving kunnen versterken en aanvullend zijn in de uitwerking of uitvoering. Op die manier kunnen we meerwaarde bieden aan onze bezoekers, meerwaarde die afstraalt op de natuur en op de partner van die natuur. Denk aan Uitgast, het klassieke muziekfestijn waar mensen in de natuur van cultuur kunnen genieten. We gaan in gesprek, leggen contact en doen voorstellen, want onze ambitie is om in vier jaar tijd vier nieuwe initiatieven voor 'samen doen' te ontwikkelen.

Indicator 2.3.c

Vier nieuwe initiatieven 'samen doen'; in de vorm van een project, (financiële) afspraken en/of samenwerkingsverband.

Pijler 3 Natuur als partner

Het Flevo-landschap zet haar expertise in voor de (verdere) ontwikkeling van deze jonge provincie en het aangaan van maatschappelijke uitdagingen, waarin natuur, landschap en cultuurhistorie een rol spelen en een oplossingsrichting kunnen bieden. Daarbij leggen wij onze focus op drie thema's, namelijk biodiversiteit (3.1), structuur en inrichting van de provincie (3.2) en klimaatverandering en bodemdaling (3.3). Drie thema's waarin natuur een belangrijke bijdrage kan leveren aan een gezonde provincie.

Doel 3.1 Biodiversiteit in samenhang

Onze biodiversiteit staat onder druk. Recent werd duidelijk dat insecten sterk in aantallen afnemen. Dat heeft verstrekken- de gevolgen voor natuur en samenleving. Insecten nemen een belangrijke positie in het voedselnetwerk. Veel vogels en ook vleermuizen leven van insecten. Ook leveren zij ecosystemendiensten aan bijvoorbeeld de agrarische sector. Wij denken dat in het bermbeheer en het onderhoud van waterlopen nog volop kansen liggen om de biodiversiteit te vergroten. Verder ligt er natuurlijk (!) een groot potentieel in een natuurinclusieve landbouw en de wisselwerking tussen landbouw en natuurgebieden. De agrarische sector heeft ook de ambitie voor een transitie naar een kringlooplandbouw. Dat gaat een boel kansen bieden.

Foto: Wim Konings

nieuw land / nationaal park

Nationaal Park Nieuw Land

Nationaal Park Nieuw Land toont waar Nederlanders toe in staat zijn: het creëren van nieuw land en nieuwe natuur. Nieuw Land is nieuwe natuur in een metropoolregio. Continu in ontwikkeling. Het gebied weerspiegelt een nieuwe verhouding tussen mens en natuur. De natuur is jong, veranderlijk en zoekt zijn eigen loop. Wij geven de natuur hiervoor ruimte en passen ons hierop aan.

De bundeling van de vier natuurgebieden in één nationaal park biedt nieuwe kansen voor het versterken van de ecologie en toerisme. Nieuw Land is uitnodigend. Het mag beleefd worden. Doordat het gebied zich blijft ontwikkelen, is elk bezoek verrassend.

Elke keer is de natuur anders en zijn er andere manieren om deze te beleven. Verandering en avontuur voeren de boventoon bij Nieuw Land. Dit is het kompas voor de ontwikkeling tot nationaal park van wereldklasse.

Het 1-jarig bestaan van Nationaal Park Nieuw Land hebben we in oktober 2019 feestelijk gevierd. Aan alle kanten is het park nog volop in ontwikkeling en de samenwerking staat nog in de kinderschoenen. Toch hebben we gezamenlijk al het moois dat het park nu al te bieden heeft kunnen laten zien aan de bezoekers. De ambities in de ontwikkeling van Nieuw Land zijn torenhoog en sluiten tegelijkertijd naadloos aan bij onze eigen doelen. Hier zoeken en vinden we de verbinding om met elkaar een nationaal park van wereldklasse neer te zetten.

Alle negen doelen uit dit beleidsplan zijn aan de orde in ons nationaal park. Samen met onze 'parkpartners' willen we een succes maken van de gezamenlijke ontwikkelvisie. Vergroten van de kwaliteit van de Deltanatuur in het park is onderwerp van de verkenning naar vooroverstructuren in het Markermeer en een letterlijke verbinding met de Lepelaarplassen (verkenning Oostvaardersoevers). Evenals de grote ambities voor de recreatieve en toeristische ontwikkelingen in het park.

Foto: Lubos Houska

Tenslotte zouden een vergroening van stedelijk gebied en een groene dooradering van het landelijk gebied, zoals erfbeplantingen en landschapselementen, een grote bijdrage aan de biodiversiteit leveren. Dooradering van het landschap zorgt ook voor weerbare natuur, die zich kan herstellen na periodes van droogte of andere ecologische rampen. Biodiversiteit in een stedelijke omgeving zorgt voor klimaatdemping (minder warm) en levert bijdrage aan luchtkwaliteit. Het Flevo-landschap denkt graag mee over hoe andere functies ook groen kunnen omarmen. Wij maken ons sterk voor een gezamenlijke Flevolandse aanpak. Biodiversiteit laat zich immers niet in hokjes stoppen. Laten we vooral naar de mogelijkheden in grotere gebieden kijken. Daarom gaan wij volop meedoen aan het provin-

ciale Actieplan Biodiversiteit en willen we graag samen met andere (groene) partijen initiatieven tot ontwikkeling brengen. Onziniens is een goede uitwisseling van kennis en ervaring de basis voor het bedenken en aanjagen van oplossingen en concrete maatregelen.

Indicator 3.1

Bijdragen Het Flevo-landschap aan beeldvorming en initiatieven in onze provincie ter bevordering van de biodiversiteit.

Doel 3.2 Robuuste groene leefomgeving

Kenmerkend voor Flevoland is de deltanatuur. Het is van groot belang dat onze natuur robuust is en tegen een stootje kan.

Natuur levert ook zogenaamde ecosystemendiensten voor de samenleving. Daarom is het zaak dat de natuur goed ingebed is in de gehele fysieke leefomgeving in Flevoland. Het landschap in deze provincie is volledig man-made. Het landschappelijk casco biedt structuur en kleur aan de ruimte en maakt polders leefbaar. Daarom willen we het streekeigen, onderscheidende karakter van het landschap behouden. Historische plekken en objecten geven een streek juist zijn gezicht en verhaal. Hoe fascinerend is het om te leven op nieuw land met prehistorische bodemschatten? Ze dragen bij aan onze identiteit. We koesteren deze cultuurhistorische waarden.

Het Flevo-landschap maakt zich sterk voor een evenwichtige balans tussen het verder

ontwikkelen, het benutten en het beschermen van onze 'robuuste groene leefomgeving'. Dit is in de hectiek van de dynamische ontwikkelingen in deze jonge provincie geen vanzelfsprekendheid. De druk op de groene, landschappelijke en cultuurhistorische waarden wordt groter door bijvoorbeeld de toename van de bevolking, de energietransitie en de klimaatverandering. Daarom vragen wij continue aandacht voor de structuur en inrichting van het groenblauwe casco in onze provincie. Ontwikkelingen die het belang van het groenblauwe casco raken hebben onze bijzondere aandacht. We moeten met elkaar in gesprek blijven over het combineren van functies in onze provincie. Gezondheid is in ieder geval een ecosystemedienst die ons allemaal raakt. We maken ons sterk voor een gezamenlijke Flevolandse

Foto: Randy van Domselaar

Foto: Corinne Groenenberg

aanpak en zouden een provinciale Land- schapsvisie van harte toejuichen.

Indicator 3.2

Actieve lobby voor een groene pro- vincie door het organiseren van bij- eenkomsten en groene overleggen. En vinger aan de pols houden.

Doel 3.3. Klimaatadaptatie en bodemdaling

De maatschappelijke uitdagingen naar aanleiding van de klimaatverandering en bodemdaling willen wij als hefboom gebruiken om kritisch te kijken naar de waterhuishouding en het bodemgebruik in Flevoland. Het watersysteem in zijn huidige vorm komt onder druk te staan. Dat geldt zowel voor waterberging als voor water- buffering. Zo zijn natuurgebieden die oor- spronkelijk op de laagste plekken in de pol- der zijn ontstaan, inmiddels hoger komen liggen dan omliggende landbouwgronden. Dit brengt relatief hoge beheerkosten met zich mee.

Wij zien mogelijkheden om met onze na- tuur bij te dragen aan een klimaatbesten-

dige provincie. Met bijvoorbeeld bossen op waterhuishoudkundig moeilijke plekken le- veren we tegelijkertijd een bijdrage aan de CO2-vastlegging. Door op slimme plekken natuur te hebben doen we wat aan klimaat- regulatie. Als de kweldruk langs de dijken te hoog wordt voor het huidige grondge- bruik, zouden dat geweldige weidevogel- gebieden kunnen worden.

Deze ontwikkelingen vragen een lange- termijnstrategie, waarbij in de volle breedte naar oplossingen gezocht moet worden. Wat betekenen deze opgaven voor de in- richting van Flevoland en waarop sturen we voor lange termijn? Tijdig bijsturen creëert kansen en voorkomt grote problemen later. Het Flevo-landschap voelt zich geroepen om partners te mobiliseren en verbanden te smeden.

Indicator 3.3

Bijdragen Het Flevo-landschap aan beeldvorming en initiatieven in onze provincie in het oplossen van de maatschappelijke uitdagingen klimaatadaptatie en bodemdaling.

Bijlage 1

Overzicht beleidsdoelen 2020-2023 en indicatoren

Beleidsdoelen	Indicator	CBF- indeling*
1.1 Versterken ecologische kwaliteit	a. Heldere visie en duidelijk beleid in een bosvisie en een graslandvisie. Goed doorlopen proces en draagvlak. b. Vier nieuwe initiatieven 'meer ecologische kwaliteit bereiken'; in de vorm van een project, (financiële) afspraken en of samen- werkingsverband.	1
1.2 Realiseren nieuwe natuur	a. Realisatie projecten Nieuwe Natuur: Urkerveld, Gouden Ran- den Pampushout, Noorderwold-Eemvallei en Schokland b. Verzilveren kansen aanvullingen bestaande terreinen	3
1.3 Optimaliseren beheer	a. Concrete leer- en ontwikkelstappen in beheercyclus van Flevo-landschap. b. Adequate inregeling van toezicht in de terreinen van Het Flevo-landschap. c. Plan van aanpak duurzame bedrijfsvoering Het Flevo-land- schap + vier nieuwe initiatieven	1
2.1 Visie en beleid natuurbeleving	Richtinggevende visie en helder beleid op het gebied van Natuur- beleving, bestaande uit 3 onderdelen: Natuurbelevingsplan, Recreatiebeleid en Plan Toekomstbestendige bezoekerscentra	1
2.2 Programmeren natuurbeleving	Natuur in het hart van mensen krijgen door ontwikkeling van aan- bod voor de bezoekers, waarbij we denken vanuit onze belangrij- ste gebruikers.	2
2.3 Natuur samen mogelijk maken	a. Het behouden van huidige en het werven van nieuwe be- gunstigers en het vergroten van de sponsorbijdrage vanuit het bedrijfsleven. b. Inzet op actieve werving van vrijwilligers voor projecten en meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de vrijwilligersteams. c. Vier nieuwe initiatieven 'samen doen'; in de vorm van een project, (financiële) afspraken en of samenwerkingsverband.	4
3.1 Biodiversiteit in samenhang	Bijdragen Het Flevo-landschap aan beeldvorming en initiatieven in onze provincie ter bevordering van de biodiversiteit	3
3.2 Robuuste groene leefomgeving	Actieve lobby voor een groene provincie door het organiseren van bijeenkomsten en groene overleggen. En vinger aan de pols hou- den.	3
3.3 Klimaatadaptatie en bodemdaling	Bijdragen Het Flevo-landschap aan beeldvorming en initiatieven in onze provincie in het oplossen van de maatschappelijke uit- dagingen klimaatadaptatie en bodemdaling.	3

* Voor de verantwoording naar het CBF (het Centraal Bureau Fondsenwerving, Toezichthou- der goede doelen) hanteert Het Flevo-landschap vijf doelstellingen. Deze indeling bepaalt de opbouw van onze jaarplannen en begrotingen, jaarverslagen en jaarrekeningen. Het betreft:

1. beheer en recreatief gebruik van natuur, landschap en cultuurhistorie
2. voorlichting en communicatie
3. herstel en ontwikkeling van natuur, landschap en cultuurhistorie
4. fondsenwerving
5. administratie en organisatie worden als aparte taak opgenomen in genoemde documenten.

Natuur dichtbij

**HET FLEVO
LANDSCHAP**

www.flevo-landschap.nl